

soljátok le
s az innenső
rint fűzzé-
k-szekrény-
s szinezhet

KIS NEMZET

SZÜN-DIŐBEN. (lásd 366. l.)

AZ ARANYHEGY ÉS A KOLIBRI-MADÁR.

(Mesélte gyermekeinek Mokry Sámuel.)

(Vége.)

An ön gonosz ember, a vérese enyém volt s ön agyonlötte. Ezért megfojtom az ön madarát,“ s megfogta a kolibri nyakát, hogy kitekerje.

De a madár hirtelen kirepült kezéből, és ismét Antal vállára szállt. Itt Antalnak fülébe sugá: „Én tudom, hol van Erzsike. Menjünk, felkeresni őt.“

Antal csudálkozva hallá a kis madár csevegését, de hitt neki s így szólott az öregeknek: „Ne keseregjenek. Elmegyek most én felkeresni Erzsikét s fogadom, nem jövök vissza, mig meg nem találok.“

Bár az öregek nem sokat reméltek, mégis sűrű hálakönyek közt ereszték el Antalt, Mártának pedig szive elszorult az ijedtségtől.

Antal elindult. A kolibri mindennütt előtte repülve vezette. Hetek mulva a tengerhez ért s itt utja megszakadván, habozva megállott. De a kis madár minduntalan a tenger felé szállt s meg visszatért s ezzel értésére adá, hogy a tengeren tul vitték Erzsikét. „Ahá, tudom már, hajóra kell ülnöm s a tengeren tovább vitorláznom.“ Ugy is tett, vett egy hajót, fogadott hozzá hajósokat és elindult. A szárazföldnek partjai nem

sokára eltűntek szemei előtt. Körülötte semmi egyéb, csak a végtelen víz és az égnek kék boltozatja. „Hol találalak meg itt e semmiségben, Erzsike?“

De a kis kolibri mindig a hajó előtt repkedett s annak irányát vezette. Így haladtak hetekig, midőn egy szép reggel csudálatos látvány terült el szemek előtt. Messze előttük a láthatár szélén aranyhegyet láttak csillogni, mely fénylő sugarakat lövelt, mintha a kelő nap aranyozná meg az ég boltozatát.

„Ott van Erzsike!“ — sugá a kis kolibri Antal fülébe. „Evezetek arra a szigetre, ott megtaláljátok. S most már rám nincs több szükséged; megháláltam, a miért a vércsétől megmentettél. Isten veled!“

E szavakkal a kolibri magasan felrepült a levegőbe és eltűnt az utána szomorgó Antalnak szemei elől.

Ötödik est.

Egy reggel nagy örömmel futott Erzsike az ősz pásztorhoz. „Nézzé csak, mily gyönyörű picziny madarat fogtam. Oly szelid, hogy a vállamra ült s engedte, hogy megfogjam.“

„Kedves leányom, ennél még nagyobb öröm vár reád. E kolibri e szigetről való, fészkrét is tudom hol van, de hetek előtt eltűnt, nem tudtam hova lett. De most már értem a dolgot. Meghallotta sóhajtásaidat szüleid után s elrepült, hogy neked szabaditót hozzon. Hogy visszajött, az

jele ann van. Me talán m

Erzs tengerhe repkedet egy ha örömtől pásztorn végre m zokogás

„Ig kedves hagyni ránykái

„Oh szegény is haza sokat si sokat k

Eza parthoz, merheté kendőjét jösz érte jon meg

Nem kimondh De még zása, m az egész

rany. A hamar n kaviesot megrako közbelép itten ser szigete. nem ju

jele annak, hogy a szabadító közel van. Menjünk a tengerpartra, onnan talán meglátjuk hajóját.“

Erzsike örömsikoltozva futott a tengerhez s a kis kolibri csicseregve repkedett ágról ágra körülötte. S ime, egy hajó közelgett. Kimondhatlan örömtől boldogan borult Erzsike az ősz pásztornak nyakába. „Kedves szüleim, végre megláthatlak!“ — szólott s a zokogás elfojtá további szavait.

„Igen is, szenvedéseidnek vége van, kedves leányom. De nem sajnálod itt hagyni ez aranszigetet és aranybáránycáidat?“

„Oh igen is, sajnálom. Szegény, szegény báránycáim! De szívem mégis haza vonz, a hol anyám tudom sokat sirt miattam és szegény atyám sokat kesergett.“

Ezalatt a hajó oly közel ért a parthoz, hogy Erzsike Antalt megösmérheté. „Antal, Antal!“ kiáltá s kendőjét magasan fellobogtató. — „Te jössz értem! Oh hogy a jó Isten áldjon meg érette!“

Nem sokára Antal a partra ért s kimondhatlan volt a kölcsönös öröm. De még nagyobb volt Antal csudálkozása, midőn körülnézett s látta, hogy az egész szigeten minden tiszta színarany. A hajósok csudálkoztak s csakhamar nagy mohón gyűjteni kezdtek kavicsot és követ, hogy kincsekkel megrakodva térjenek haza. De az öreg közbelépett sigy szólott: „Ne bántsatok itten semmit, emberek, mert ez Isten szigete. Ha innen valamit elvisztek, nem juttok haza, hanem a vihar

felfordítja hajótokat és mindnyájan a tengerbe vesztek. De nem is ér e kincs nektek semmit, mert a ti kezetekben közönséges kavicscsá és kövé változik.“

Az emberek belemarkoltak megtöltött zsebeikbe s ime az arany mind kavicscsá változott. Ezt látva, kiűritették zsebeiket és felhagytak a további gyűjtéssel.

„Egyedül neked, Erzsikém, szabad ezt az aranybáránycáidat magaddal hazavinni. Ugyanaz ez, a mely első jött hozzád, midőn a szigetre kitétek. Aranygyapja közönségessé változik ugyan, mihelyt a hajóra viszed, de az állat hü marad hozzád s otthon kedvesen fog az itt töltött időre visszaemlékeztetni.“

„Oh de te talán velünk jössz, öregem“ — szólott Erzsike és karjait az öreg pásztor nyaka körül kulcsolá. „Mennyire megörülnének szüleim s mily forrón meghálálnák, hogy gondomat viselted!“

De az öreg fejét csóválá. „En innen nem mehetek, leányom, mert ez a sziget reám van bizva. Mivé lennének a báránycáid nélkülem? Azért te csak eredj, szeressed szüleidet, légy nekik engedelmes és az Isten meg fog áldani!“

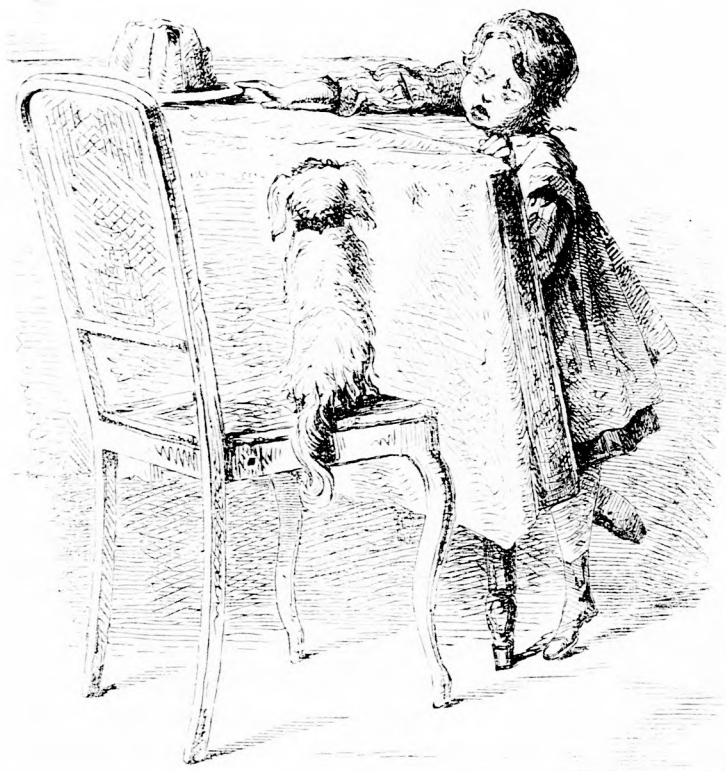
„Nimi, az én kolibrim, a mit elveszettnek hittem“ — kiáltott most Antal. „Jer ide, kis madár, repülj vállamra s menjünk haza.“

De a kis madárka csicseregve repült ágról ágra, mindig messzebb s végre másodszer is eltűnt.

„A kolibri is itt marad, fiam,“ — szólott az öreg — „mert e sziget neki hazája. Inuen repült hozzád, hogy ide hozzon s most bevégezte feladatát.“

Sűrű könyhullatás közt vált meg Erzsike az ősz pásztortól s azután Antallal a hajóra szállt. Hetek múlva haza értek. Oh, mint dobogott szive, midőn a szülei házat messziről meg-

A kalács. I.

Szép kalács van az asztalon
Palkónak az tetszik nagyon.
Dudás kutya fényes orra
Nagyéhesen szimatolja.

pillantá! Mindig közelebb jöttek; most a mezőn mentek át, melyen egykoron lakodalmat játszottak, a mikor Antal volt a vőlegény és Erzsike a menyasszony. Végre, óh nagy öröm, leug-

rott a kocsiról s egy sikoltással anyjának nyakába ugrott. Atyja, anyja ölelték, csókolták s az öröm kimondhatlan nagy volt a királynak egész országában.

„De
Erzsike.
hallotta
siettek
félelem

Erzsiké
Ide adj
„Te
holtod
anya és
az igazi

„De hol van Márta?“ kérdé végre Erzsike. Ekkor egy tompa nyögést hallottak a szomszéd szobából. Oda siettek és Mártát halva találták. A félelem és az irigység megölték őt.

Másnap Ferkót is halva találták az erdőben. Agyonlőtte magát.

Egy hét múlva Antal megint előjött. „A multkor megszöktem“ — szólt — „hogy háborítlanul örülhessenek

A kalács. II.

Karral el nem éri Palya —
De hisz itt van kis számolya.
Az asztalhoz húzza, teszi —
Dudás a fülét hegyezi.

Erzsikének, de most nagy kéréssel jövök. Ide adják nekem Erzsikét feleségül?”

„Te hoztad őt haza, tied legyen holtod napjáig“ — szólott az apa és anya és egy év múlva megtartották az igazi lakodalmat.

A bárányka még soká élt Erzsike oldalán. Minden nap maga tépett neki füvet s kezéből etette s midőn meghalt, virágos kertjében szép sirban eltemette.

CSAK EGY TIZKRAJ CZÁROS!

„A lelkiismeret a legszigorubb bíró.”

IKOR én még az én kedves jó nagymamámnál voltam, olyan jó dolgom volt, mint egy kis mennyországbán. Korán reggel kísétáltam a kertbe és megöntöztem a szép virágos ágyakat, aztán megettem csibéimet, délig tanultam, délután pedig kimentünk a gyümölcsösbe s ott a fáról azon üdén szedtük le az édes gyümölcsöt. Kis leányka voltam még akkor és szabad volt a fákon mászkálnom is, ami nagy mulatságomra szolgált. De télen sem unatkoztam. Midőn kint hideg szél sivitott s a hó csapkodta ablakainkat, mi a jó meleg kályha mellé bujtunk és nagymama oly szép meséket tudott elmondani, hogy akár egész éjen át örömet elhallgattam volna.

Egyszer nagymamám hirtelen beteg lett, néhány napig feküdt — és meghalt! Szomorú nap volt ez reám nézve. Egészen árván maradtam s végre egy távoli rokonom, egy öreg nagynéném vett magához. Ez nagy városban lakott s midőn odaértem, nem győztem bámulni a sok nagy házat, a fényes hintókat, melyekhez hasonlót persze a mi csendes falunkban ezelőtt soha sem láttam.

Nagynéném csakhamar iskolába járattott és ennek megörültem, mert

szerettem tanulni és könnyen is tanultam; jó emlékező tehetségem volt, s nem sokára legelső helyen ültem az iskolában, a tanító többször megdicsért és pajtásaim is szerettek, mert elsőségemre nem voltam büszke, sőt igen jól tudtam, hogy habár én jobban tanulok, mégis ők sok dologban ügyesebbek mint én, szegény falusi leányka. Különösen ha valamelyiknek pénze volt és vásárolni ment valamely boltba és engem magával vitt, nem győztem eléggé bámulni a sok szép portékát, mely a boltokban kínálkozott. Lassanként bátrabb lettem, s ekkor egy neme a szomorúságnak, sőt majdnem az irigységnek lepett meg, midőn láttam, hogy más leányoknak van pénzők és vesznek könyveket, játékszereket, édességeket, — nekem pedig semmim sincs, csak nézmem kell mások örömét. Ez pedig annál inkább erőt vett rajtam, mert hajdan a faluban efféle soha sem láttam, ott nem volt semmiféle bolt, nem voltak gazdag gyermekek s nekem sem kellett pénz, mert úgy sem tudtam volna mire költeni. Most meg egyszerre egészen új viszonyok közé jöttem s ez nagyon nehezemre esett.

Nagynéném, kinél voltam, gyakran szokott volt engem küldözgetni a boltokba egyetmást vásárolni s abban nagy örömem telt, s mindig büszke voltam, ha jól végeztem el megbízatásomat és pontosan beszámoltam a pénzzel. Egy napon könyvkereskedésben volt dolgom s ott megláttam egy kis képes könyvet, melyet nagyon

szerettem
vesebb id
de nem v
gyem, s
haza. Örö
szemeim
menet a
eszembe
negyedna
tott, mily
csak egy
a sok e
ném ersz

Egy
szul érzé
hogy az
gyek ki
gyógysze
vosságát,
fejfájás
nyultam
zembe v
eszembe
könyv, n
Gondolko
helytelen
nek egy
könyvet.

„Csa
lám; „
gát az
tanítja u
lopj!“
az, ha
ki pénzt
kérném.

érezem ma
Ilyes
eszemme

szerettem volna birni, mert legkedvesebb időtöltésem az olvasás volt; de nem volt pénzem, hogy megvegyem, s nagy szomoruan ballagtam haza. Örökké az a szép könyv lebegett szemeim előtt. Másnap midőn iskolába menet a bolt előtt elhaladtam, ismét eszembe jutott, és így harmadnap és negyednap is önkénytelenül eszembe jutott, mily könnyen megvehetném, ha csak egy pár is enyém volna abból a sok ezüstpénzből, melyet nagynéném erszényében sokszor láttam.

Egy reggel nagynéném kissé rosszul érzé magát s meghagyta nekem, hogy az asztalon lévő erszényéből vegyek ki három tizkrajczárost s a gyógyszertárból hozzam el rendes orvosságát, melyet használni szokott a fejfájás ellen. Midőn az erszényhez nyultam s a sok ezüst tizest kezembe vettem, akaratlanul s hirtelen eszembe jutott ama szerencsétlen könyv, melyre oly nagy vágyam volt. Gondolkozni kezdtem a fölött, valjon helytelenül cselekedném-e, ha elvennék egy pár tizest és megvegném a könyvet.

„Csak egyet veszek el“, gondolám; „megpróbálom, hogy érzi magát az ember, mikor pénze van; azt tanítja ugyan az imádság, hogy „ne lopj!“ de hiszen talán nem is lopás az, ha nagynéném erszényéből veszek ki pénzt; talán ő maga is adna, ha kérném. Megpróbálom és ha nem jól érzem magam vele, majd visszateszem.“

Ilyesfélét gondoltam bolondos eszemmel s mielőtt még egyszer jól

meggondoltam volna, már kint voltam az utcán, egy pár percz mulva pedig a gyógyszertárban. Az orvosságért szükséges pénzen kívül volt még egy ezüst tizes a kezemben; de ez a tizes nem volt az én pénzem.

(Vége következik.)

A FAGGYUGYERTYA-CSEMEGE.

vagy

Egy tél az eszkimók között.

Patay kapitány, ki tudományos kutatások végett hosszabb ideig hajóztatott az északi sarktengeren és egy ízben egész telet ott töltött, sok furcsa kalandot élt át a benszülött eszkimók között. Ezek gyakran fölkeresték őt lapos kis csónakjaikon, melyek fából s ezethalsontból, sokszor pedig csak vastag bőrből készülnek; a hajó legénységétől nem féltek, mert látták, hogy nem bántják, sőt mindenfélét vesznek és cserélnek tőlük. Ha a hajóra jöttek, mindent birni akartak volna s odaadták cserébe mindenöket, gyakran majduem mesztelenre vetköztek s ha egy óeska puskát, egy rozsz kést vagy egy pár ezifra gombot kaptak jó meleg bőrruháikért, azt hitték, hogy pompás jó vásárt csaptak.

Nagyon jó kedélyű, ártatlan nép az eszkimó; eldalolgattak a hajó mellett s egy játszottak, mint kis iskolás diákok.

Egy eszkimó nő egyszer eladta jó nagy bőresizmáit egy sor piros üvegyöngyért; de mikor már meg volt a vásár, csak az egyik eszimat akarta levetni, a másikat mindenáron meg akarta tartani. A matróz persze nem állhatott reá ez alkura s erővel lehuzta róla a másik eszimat is és ekkor tűnt ki, hogy miért nem akarta ezt levetni; tudniillik egy tollkés, egy darab gyertya és más efféle apróság hullott ki belőle, melyeket az eszkimó nő

ellopott volt s most már haza nem vihetett. Különben az efféle eset csak ritkán történt s az eszkimók általában becsületesen viselték magukat.

Télen át, midőn a hajó a jég közé fagyott, nagyon unalmasélete volt a legénység-

nek s nem tudtak mást csinálni, mint tanulni; volt ugyanis a matrózok között sok olyan, ki nem tudott sem olvasni, sem írni; ezeket a többiek, kik írni olvasni tudtak, naponként taníttatták s karácsony este nagy ünnepet csaptak a ha-

A kalács. III.

A kalácsra foga vásik,
Zsámolyról a székre mászik.
Nyujtsd ki karodat fiam Pál...
Dudás nyöszörg, szüköl, szolgál.

jón; a tiszték jutalmakat osztogattak ki a jó magaviseletű matrózok között, egy hordó bort is csapra ütöttek s így e napon megvizsgálták a hosszú, sötét tél fölött. Mert azon északi tájakon a tél nemcsak hideg, hanem sötét is; a nap betekig nem kel föl, örökös éjszaka van,

melyet csak az tesz türhetővé, hogy gyakran és pedig órákig megjelen s világít az északi fény, mely az eget vörhenyesre festi és a fehér hómezőkről visszaverődve akkora világosságot ad, mint körülbelül nálunk alkonyatkor szokott lenni. Mikor a matrózok egymás közt már mind-

nyájan m
sérletet a
mert ezek
De a tanu
apró jutal
Csakhogy

tek min
minden
jól tanu
gyönyör
dős fag
legillato

nyájan megtanultak írni-olvasni, kísérletet akartak tenni az eszkimókkal, mert ezek igen szelideknek mutatkoztak. De a tanulás nem igen volt inyökre s apró jutalmakkal kellett őket kecségtetni. Csakhogy matrózaink nem tudtak mit

adni nekik; süteménnyel, édességekkel hiába kínálták, az effélet meg nem ették: végre rajtakaptak egyszer eszkimót. midőn egy faggyuyertyát nagy élvezettel szopogatott. Tehát faggyu kell nekik! Jól van, gondolák a matrózok s összeszed-

A kalács. IV.

Fölért Pali most a székre . .
Végre elérheti, végre!
Dudás kutya a szék mögül
Vinnyog, nyihog, bomlik, örül.
(Vége következik.)

tek minden maradék - faggyuyertyát és minden lezke után ezzel jutalmazták a jól tanuló eszkimókat; ezek pedig oly gyönyörűséggel ették és szopogatták a bűdös faggyut, mintha a legfinomabb és legillatosabb csemege lett volna; a mat-

rózok majd megpukkadtak nevetőikben, de az eszkimók ezzel keveset törődtek s ha kérdezték, hogy jó-e? komoly arczeai bizonyították, hogy nincs finomabb eledel a világon a faggyuyertyánál.

Ti, kis olvasóim, bizonyosan szintén

szörnyüködtök'e furcsa eledelen; igazatok van, magam sem igen áhítozom a fagygyugyertya-confect után; de mégsem szabad a szegény eszkimókat egészen elítélni, mert annak, hogy ők a zsirt, bárminő alakban találják is, megeszik, természetes oka van, az t. i., hogy az északi vidéken a nagy hideg eltűrhetésére szükségé van az emberi testnek a nagyon zsiros tápszerekre s a szegény eszkimó nincs elkényeztetve, hanem megeszik mindent, olajat, szalonnát, faggyut. — a mit épen előtalál.

CZICZÁCSKA ÉS TYUKOCSKA.

Kedves Forgó bácsi! Megírom az én kedves cziczám történetét, elhiheti, mert szóról szóra igaz ám. Tehát volt nekem egy szép fehér cziczám, olyan kedves! hát még a piczi kis cziczái! A kocsiszin fölött volt a szénapadlás, ott csinált magának a czicza fészket s ott tartotta kicsinyeit. Ugyanazon a padláson ült pedig egy kotlós tyuk is tojásain; eleinte attól félttem, hogy a két kis mama bizony még össze fog veszni; de nem csak ez nem történt, hanem nagy csodálkozásomra oly jó barátságban éltek, hogy mikor a czicza kissé távozott egerészni, hát a tyuk szárnyai alá vette a piczi cziczákat és védte őket a hideg ellen; ha pedig a tyuk volt távol, a czicza örködött a tojások mellett és nem engedett senki közel menni. Ugy-e ritka eset ez?

Szegény cziczám azonban nemsokára szomorú sorsra jutott; a kocsiszinben egy kerék agyon nyomta szegénykét. Nagyon megsirattam s most csak azt szeretném tudni, megsiratta-e tyuk koma is?

Tisztelettel maradok Forgó bácsinak

kis olvasója

P. Ilka.

FURA GAZSI.

Ha nincs székem, bánom is én --
Az X-en is megülök én.

A KÖNYVNYOMTATÁS TÖRTÉNETÉBŐL.

(Képpel a 364. l.)

MINDAZOK után, a miket eddig a könyvek történetéről elmondtam, azt fogjátok kérdeni, hogy hát végre is kicsoda találta föl a mai könyvnyomtatás mesterségét? Hja! az nem ment olyan könnyen s nem egy vagy két nap alatt történt. Egy hollandi ember, Cotter Lörincz tette 1400-ban az első fontos lépést és pedig akaratlanul, midőn épen egészen másra, t. i. otthon levő kis gyermekeire gondolt. Egy szép nyári napon ugyanis az erdőben sétált s betüket vagdalt a fák kérgébe; egy ilyen betü oly

jól sikerül
levő két
de a fát
zsebéből
betüt bek
s a papir
dálkozott

Ezt
rest, han
metszett
veje segí
betük ha
kat tetsz
s így oly
akart; ha
szét lehe
litani a
mindaddi
tak. Ez p
mert a f
jon végr
tett; nel
betüket
készíteni
Mainz vá
dezett eg
és Fust
a munká
tökéletle
évi fára
felmutat
a bibliát
tatott k
vezik, m
nok kör
gyon ke
mint dra
tetik. H
szorgalom
arról fog
juk, hog
tüből ál
zökkel,
szeállita
faragni
Vol
ban egy

jól sikerült, hogy szerette volna otthon levő két fiának megmutatni. Igen ám; de a fát nem vihette haza! Elővett tehát zsebéből egy darab papírost, a fán levő betűt bekente egy sárgás hógó levélvel s a papírost rányomta; — maga is csodálkozott, mily szép az a betű papíroson.

Ezt látván Cotter Lörincz, nem volt rest, hanem nekifogott és kemény fából metszett egyes betűket, mely munkában veje segített neki. Az ilyen, különálló betűk haszna szembeötlő volt, mert azokat tetszés szerint lehetett összeállítani s így olyan szavakat nyerni, a minőket akart; ha a könyv egyik oldala kész volt, szét lehetett szedni a betűket s összeállítani a másik lapot és így folytatni mindaddig, míg a betűk el nem romlottak. Ez persze csakhamar bekövetkezett, mert a fa nem igen szilárd test. E bajon végre aztán Guttenberg János segített; neki jutott eszébe, hogy lehetne a betűket vasból vagy más tartós fémből készíteni, — és meg is tette. 1444-ben Mainz városában Németországban berendezett egy ilyen nyomdát s testvérével és Fust Jánossal szövetkezve megkezdte a munkát; nehezen ment az eleinte, mert tökéletlen volt minden eszköz; de nyolcz évi fáradság után a világ bámulatára felmutatták az első nyomtatott könyvet, a bibliát latin nyelven. Ezen első nyomtatott könyvet Mazarin-bibliának is nevezik, mert egy példánya Mazarin bibornok könyvtárában fedeztetett föl. Nagyon kevés példány van még belőle és mint drága ritkaság nagy gonddal őrzetik. Hogy mily rendkívüli kitartás és szorgalom kellett e mű létrehozatalához, arról fogalmat nyerünk, ha meggondoljuk, hogy az egész biblia $3\frac{1}{2}$ millió betűből áll s ezt olyan tökéletlen eszközökkel, kézi sajtóval kellett könyvvé összeállítani, és a betűket egyenként mind faragni kellett vasból.

Volt azonban Guttenberg nyomdájában egy Schäffer Péter nevű igen éles

eszü ember, ki azon törte a fejét, hogy nem lehetne a betűmetszés fáradságos és lassu munkáján valamikép segíteni. Addig-addig törte a fejét, míg végre kitalált valamit, t. i. kemény érczből betűformát készített s ebbe ólmot öntött; mikor az ólom kihült kivette a formából s készen volt a betű. Így tehát lehetséges volt ugyanazon formában egymásután sok betűt készíteni s ezáltal a metszés hosszadalmas és fáradságos munkáját elkerülni, Schäffer meg is kapta jutalmát e szép találmányért, mert társ tulajdonossá lett a nyomdában és nőül kapta a gazdag Fust leányát.

A találcsony Schäffer azonban még mindig újabb javításokon törte eszét; a betűformák készítése külön-külön nagyon sok időt rabolt; Schäffer tehát kitalálta annak módját is, hogy betűformákat tömegesen lehetett készíteni; mikor ez is megvolt, akkor végre szaporán folyt a munka s a mai könyvnyomtatás mesterségének alapja meg volt vetve.

Schäffer és Fust természetesen titokban tartották nagy találmányukat, nehogy az ő fáradságuk gyümölcsét mások szedjék le. Munkásaiknak esküt kellett letenni, hogy a titkot senkinek sem árulják el s így a könyvnyomtatás mestersége jó ideig titokban is maradt; történt azonban, hogy 1462-ben az ellenség elpusztította Mainz városát; a nyomda munkásai szétfutottak a világ minden tájai felé, elmondtak, megmagyarázták a mit tudtak s nemsokára egész Európában ismeretessé lett a nagy találmány.

Nyomdák keletkeztek mindenfelé s nagyszerű volt ennek hatása az emberiségre; a tudomány, mely azelőtt csak néhány kevés ember kiváltsága volt, most hozzáférhetővé lön az egész világnak; a könyvek gyorsan és olcsón terjesztették a tudományt s az emberek kiemelkedtek az ősi butaságból és babonáságból. Alig ötven esztendővel Guttenberg első könyvsajtójának fölállítása után már mintegy

1000 sajtó működött szerte Európában; Magyarországon Mátyás, a böles és igazságos, tudós király állította fel az első könyvnyomdát Budán. Ugyanakkor jött létre Angolországban is az első nyomda Caxton Vilmosé, mi azért érdemel megemlítést, mert e Caxton egyik általa nyomtatott könyvben egy képet is közölt, mely

saját nyomdáját ábrázolja s melyből megtudjuk, hogy milyenek voltak az első nyomdák. Mai képünk a rajznak másolata.

Ugyanebben a könyvben többek közt olvasunk egy kis történetet, melyet befejezéséig ide írunk s mely a sakk-játék föltalálásáról szól. A kis történet így hangzik:

Caxton Vilmos könyv nyomdája Londonban.

Babylonban élt hajdan egy igen kegyetlen király, Enilmerodach, ki oly vérengző volt, hogy még saját édes atyját is megölte. Élt azonban ugyanakkor egy böles férfi, ki, hogy a királyt eltérítse kegyetlenkedéseitől, kitalálta a sakk-játékot és megmutatta a királynak. Az

egy sak-figurákat összehasonlította az egyes néposztályokkal s bebizonyította, hogy mindenkinek megvan a maga útja, a maga joga, melytől nem szabad megfosztani. A királynak megtetszett a játék, fölismerte a bölesnek tanítását s azontulszelid és igazságos uralkodó volt.

Forgó bácsi a jövő számban fogja közölni a talánymegsejtők neveit és a válaszokat a hozzá érkezett levelekre.

A K

Ejny

fiucska ez
törpéknek
dalma s
na egy pic
ger s ez
piczike h
ott aztán
sem lehet
illőbb m
mint ez
vitéz.

Nyalka
gerész, az
gadhatal
lyen het
seli fejér
kerék m
lapot s m
czutkásan
ki gondó
És a szél
mily mer
kihajtva
mondaná
zony az
dája nem
széltől,
degtől,
náthát, k
herbateá
szokott,
biz ám!
ennél is
a széles
nyakken
egészen
ott van
megkötv
furesább
kék na
hogy ab
legényke
mesen.

A KIS MATRÓZGYEREK.

Ejnye, de csinos piczi matróz-fiucska ez, nemde? Ha volna valahol a törpéknek birodalma s ott volna egy piczike tenger s ezen egy piczike hajó, — ott aztán kívánni sem lehetne odaillőbb matrózt, mint ez a kis vitéz.

Nyalka kis tengerész, az már tagadhatatlan. Milyen hetykén viseli fején azt a kerék matrózkalapot s mily hunczutkásan bujnak ki göndör fürtei! És a széles gallér mily merészen van kihajtva, mintha mondaná, hogy bizony az ő gazdája nem fél sem széltől, sem hidegtől, nem kap náthát, köhögni és herbateát inni sem szokott, — nem bízám! De még ennél is szebb az a széles selyemnyakkendő, mely egészen övig ér és ott van ügyesen megkötve. Legfuresább pedig a kék nadrágja. Ezt olyan bőre szabták, hogy abban bizony még egy másik akkora legényke vendégképen elférne kényelmesen.

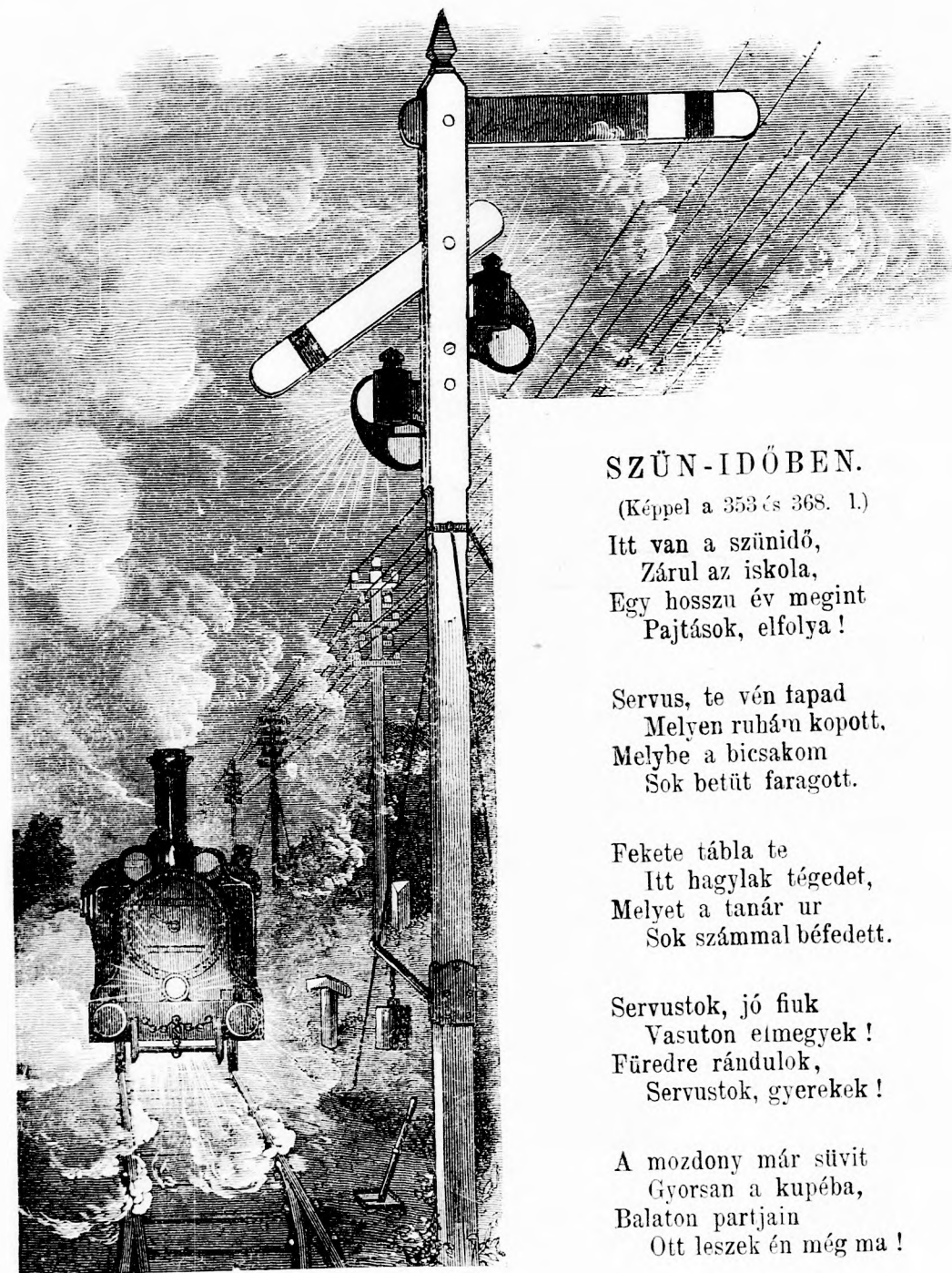
Mulatságos volna ha a kis matrózgyerek eljönne hozzátok játszótársnak, nemde? Hanem ebből már semmi sem lesz.

Ez a kis matróz harminczesztendő előtt volt ilyen, most pedig szakálás, öles férfi, s hozzá még hatalmas katona, ügyes hadvezér, — nem más, mint Frigyes Vilmos, a német koronaherceg. Ezt bizony nem gondoltátok volna, ugy-e?

Különben ezt a kis rajzot azért közöljük, mert már többször elmeséltünk tengeri történeteket, melyekben kis matrózgyerekek szerepelnek. Egészen ilyenek azok is, persze csak akkor, ha vasárnapi ruhájokat viselik és szépen megmosdottak, kifésülködtek, a mire nem sokszor van idő a tengeren, mert ott reggeltől estig kemény munkában izzadnak a fiúk, másznak az árbozokon, és ünneplő ruháikat

csak akkor öltik föl, midőn kikötőbe érnek és parádézva végigsétálnak a biztos parton.

SZÜN-IDŐBEN.

(Képpel a 353 és 368. l.)

Itt van a szünidő,
Zárul az iskola,
Egy hosszú év megint
Pajtások, elfolya!

Servus, te vén fapad
Melyen ruhá'm kopott,
Melybe a bicsakom
Sok betűt faragott.

Fekete tábla te
Itt hagylak tégedet,
Melyet a tanár ur
Sok számmal befedett.

Servustok, jó fiuk
Vasuton elmegyek!
Fürdre rándulok,
Servustok, gyerekek!

A mozdony már süvit
Gyorsan a kupéba,
Balaton partjain
Ott leszek én még ma!

AZ

A fő
tos, de m
rint ezer
emberi m
melyek:
vörös és

A le
mi és Eu
vábbá An
népeinek
a fehér ar
sima haj
tekinteték
a világon

A fe
sajátságá:
juforma k
kaik vast
nagy rész
mely mive
fokon áll
hurezoltat
el van it
ez alól m

A s
Japán lak
a lapland
jaik erőse
tét szintü.
nagy miv

Kezembem kis hajó
Azt jól megusztatom,
S Juczika csigákat
Ás majd a partokon.

Már látom a nénit
Karival, Nellivel,
Látcsóvel néz felénk
És int a kezivel.

Pajtások, jó fiuk,
Servustok gyerekek!
A viszontlátásra
Én messze elmegyek.

AZ EMBERI NEM FAJAI.

A föld kerekiségén nem egészen pontos, de mégis megközelítő számítás szerint ezer millió ember lakik. Az összes emberi nem pedig öt főfajra oszlik, melyek: a fehér, a fekete, a sárga, a vörös és a barna fajok.

A legelsőhöz, a fehérhez tartozunk mi és Európának minden nemzete, továbbá Amerika, északi Afrika és Ázsia népeinek egy része. E fajnak sajátosságai: a fehér arczbőr, szabályos vonások, hosszú sima haj; e faj jelenleg tudományosság tekintetében is legelső helyet foglal el a világon.

A fekete vagy szerecsen faj kiváló sajátossága: a fekete bőr és a gondor, gyapjuforma haj; orruk széles és lapos, ajkaik vastagok. Afrika belső sivatagjainak nagy részében a szerecsen faj lakik, a mely miveltség tekintetében nagyon alanti fokón áll; hosszú ideig rabszolgaságba hurczoltattak Amerikába, de most már el van itt törölve a rabszolgaság s így ez alól megszabadultak.

A sárga vagy mongol faj China, Japán lakosságából áll s hozzá tartoznak a laplandiak is; arczuk széles, pofacsontjaik erősen kiállanak, hajuk hosszú, sötét színű. A chinai és japán nép aránylag nagy miveltséggel dicsekedhetik.

A vörös vagy amerikai indián faj, hajdan el volt terjedve egész Északamerikában, de mióta az európaiak ott elszaporodtak, az indián faj fogy s nem sokára teljesen ki fog veszni. Bőrük rézvörös, orruk hosszú és hegyes; szakáluk és bajuszuk nem nő.

A barna vagy malayi faj Ázsiában honos a malayi félszigeten; bőre sötétbarna; az egész faj a műveltségnek igen alanti fokán áll.

TALÁLÓS MESÉK.

1. **Á**-val éjjel ismered, **A**-val barom alatt látod, **Ó**-val puskából lövi ki a vadász.

2. **É**-vel gyönyör, **E**-vel lelki tulajdon.

3. **O**-val hegyet, **Ö**-vel vidámságot jelent.

4. Három betüből áll. Ha a belső betű **á**, akkor nagy a bajj; ha **ó**, akkor még nagyobb; de ha szived **é**-vel fordul az istenhez, mindkettőt leveheti rólad.

5. A koponya tartalmát képezi. Ha **ag** szótaggal bővited, a fazekas örül meg neki, ha **ar** szótagot füzesz hozzá, egy állat fegyverévé lesz, ha pedig **megnyujt**od, magad is nyujtózkodhatol benne.

6. Erdőn nő, parton születik, vízben él, tűzben hal meg. Mi az?

7. Mindig mosdik, mégis fekete?

8. Lába nincs, mégis sebesen fut; szárnya nincs, mégis repül. Mi az?

9. Hegyen ló, völgyben tó, harminczkettő közül egyszem jó?

10. Reggel négy lábon, délben két lábon, este három lábon jár?

11. Miért néz hátra a farkas?

12. Ha fölkelhetne, égis érne; ha keze s lába volna, a rablót megfogná; ha szeme és szája volna, sok mindent látna, beszélne.

SZÜNIDŐBEN. (lásd a 366. l.)

Pest-bécsi irodalmi és művészeti intézet Deutsch testvérek. Felelős szerkesztő: Forgó bácsi.
Ára negyedévre 1 frt.

➡ Megjelenik hetenkint egyszer 16 oldalon. ➡